

Жінки Ірану

Іранські жінки: Нерозказані історії

Протягом багатої та славетної історії Ірану іранські жінки відігравали ключову роль у розвитку та прогресі нації, демонструючи вражаючу відданість, креативність і стійкість. Активно беручи участь у найрізноманітніших сферах — науці, культурі, економіці, спорті, політиці та суспільному житті — вони не лише формували хід суспільного розвитку, а й зберігали свою незамінну роль у родині. Їхні внески проклали нові шляхи до сталого розвитку та соціального прогресу.

Попри значні досягнення та впливову присутність, історії цих жінок здебільшого залишаються невідомими, хоча вони заслуговують на те, щоб бути почутими й вшанованими.

Як провідний державний орган у справах жінок, Віце-президентство з питань жінок та сім'ї Ісламської Республіки Іран постійно працює над формуванням політик, реалізацією різноманітних ініціатив з розширення прав і можливостей та створенням умов для піднесення статусу жінок. Крім того, воно прагне висвітлювати та просувати здібності й досягнення іранських жінок як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Цей короткий виклад має на меті дати уявлення про видатні досягнення іранських жінок, розповідаючи частину їхнього шляху, наполегливості та впливу — історії, які заслуговують на визнання та широку аудиторію.

Підтримка політики та стратегічні освітні реформи

Відповідно до прогресивних засад Конституції, освітня система Ірану гарантує безкоштовну освіту до рівня середньої школи та забезпечує доступ до вищої освіти для всіх. Крім того, політичні документи, зокрема Хартія прав і обов'язків жінок, а також інноваційні закони, що стосуються жіночої освіти, проклали шлях до зменшення гендерного розриву та створення рівних можливостей для навчання. Спираючись на ці досягнення, Іран упевнено просувається шляхом освітньої справедливості та розширення прав і можливостей жінок, демонструючи успішну модель у цій сфері.

Вражаючі досягнення у сфері освіти дівчат

Зростання участі дівчат в освіті — одне з найпомітніших досягнень Ірану в освітньому секторі. Збільшення кількості дівчат, які вступають до початкової школи, на 115% та зростання участі у середній освіті на 84% свідчить про особливу увагу до освіти дівчат і забезпечення рівних можливостей.

Здобуто третє місце у світі на Міжнародних олімпіадах 2024 року, вигравши 10 золотих, 10 срібних і 2 бронзові медалі — після Китаю та Сполучених Штатів.

Крім того, зростання кількості дівчат-студенток на 48% порівняно з юнаками відображає позитивні зміни в суспільному ставленні до освіти дівчат і визнання її ключової ролі в сталому розвитку. Ці покращення не лише підвищили науковий статус країни, але й відкрили шлях до активної участі жінок у соціальній, економічній та культурній сферах.

Підтримка обдарованих дівчат і міжнародні досягнення

З метою особливої підтримки талановитих учнів була створена Національна фундація еліт, яка надає унікальні ресурси для розвитку їхніх здібностей. Із 62 500 учнів, які отримують підтримку, 15 772 (25%) — це дівчата.

На міжнародній арені Іран досяг вражаючого успіху на Міжнародних олімпіадах 2024 року, посівши третє місце у світі серед учасників з 53 до 110 країн у п'яти основних змаганнях. Іранські школярі здобули:

- **1-е місце** на Міжнародній олімпіаді з астрономії та астрофізики,
- **4-е місце** з біології та фізики,
- **8-е місце** з хімії,
- **9-е місце** з інформатики,
- **18-е місце** з математики.

Роль жінок в освіті та перспективи майбутнього

Жінки складають близько 60% педагогічного персоналу країни, що підкреслює їхню незамінну роль у вихованні майбутніх поколінь. Ці досягнення є результатом стратегічної політики та цілеспрямованого планування, спрямованого на розширення прав і можливостей жінок та підвищення їхньої участі в академічному та освітньому середовищі.

25% талановитих дівчат входять до числа тих, хто отримує підтримку від Національної фундації еліт.

*Зростання охоплення дівчат початковою освітою склало 115%.
Кількість дівчат, які навчаються в середній школі, зросла на 84%.*

*Темпи зростання кількості студенток на 48% вищі порівняно зі студентами-чоловіками.
Гендерний розрив в освіті на рівнях початкової та середньої школи було усунуто.*

97% рівень грамотності серед осіб віком від 10 до 49 років, що значно покращило доступ жінок до освіти та сприяло ліквідації неграмотності.

Жінки становлять приблизно 60% педагогічної спільноти країни, відіграючи ключову роль у формуванні майбутніх поколінь.

Роль жінок у громадському житті та прийнятті рішень

Понад 190 жінок були призначені на високі управлінські посади з часу створення Національного уряду єдності.

Участь жінок у громадському житті та прийнятті рішень є фундаментальною складовою сталого розвитку та соціального прогресу в будь-якій країні. Як закріплено в законах Ісламської Республіки Іран, політична участь та доступ до керівних посад визнаються правом жінок. Останніми роками було зроблено значні кроки для підвищення присутності жінок на ключових урядових та управлінських посадах, що базується виключно на заслугах та справедливості, що призвело до збільшення відсотка жінок-менеджерів в урядових агентствах з 12% до 30%.

Згідно з Національним адміністративним статистичним щорічником, на кінець 2022 року загальна кількість офіційних, контрактних та тимчасових працівників в виконавчих організаціях становила 2,246,397 осіб, з яких 1,247,559 (56%) були чоловіками і 998,838 (44%) — жінками. До кінця 2024 року цей показник, ймовірно, зміниться, і частка жінок становитиме 45%, а чоловіків — 55%, що демонструє чітку відданість принципу гендерної рівності в працевлаштуванні в адміністративній системі Ірану. Подальший аналіз розподілу працевлаштованих за урядовими гілками в 2023 році показує, що:

- 45,9% жінок працюють у виконавчій владі,
- 22,98% — у судовій владі,
- 13,31% — у законодавчій владі,
- 17,81% — в установах поза трьома гілками влади.

Зростання лідерських позицій жінок

Призначення жінок на керівні ролі та ролі прийняття рішень зазнало значного зростання. З 2020 по 2023 рік кількість жінок на управлінських посадах більше ніж подвоїлася, з 19 597 у 2020 році до 42 396 у 2023 році.

З моменту вступу в посаду влітку 2024 року Національний уряд єдності поставив пріоритетом участь жінок у прийнятті високорівневих політичних рішень.

Понад 190 жінок були призначені на високі управлінські посади з часу створення Національного уряду єдності.

Більше ніж 190 жінок були призначені на вищі керівні посади, що стало історичним першим кроком у керівництві Ісламської Республіки Іран. Ключові призначення включають:

- Чотири жінки в 14-му Кабінеті.

- 14 жінок, які очолюють національні інституції за прямими указами президента.
- 13 жінок на посадах заступників міністрів.
- 17 жінок як радників та помічників міністрів.
- 110 жінок-директорів загального напрямку.
- 17 жінок-губернаторів та 16 жінок-голів районів.

Цей підхід підкреслює інклюзивність, забезпечуючи представництво різних етнічних та соціальних груп. Крім того, згідно з указом президента про збільшення присутності жінок на високих керівних посадах на місцевому рівні (наприклад, губернатори, голови районів), уряд має намір призначити 1 885 жінок на керівні посади в міністерствах, підвідомчих організаціях та місцевих адміністраціях до кінця 2024 року.

Чотири жінки в 14-му Кабінеті (15% членів кабінету), серед яких перша в історії жінка-прес-секретар уряду Ірану та Міністр доріг і міського розвитку.

14 жінок призначено очолити ключові інституції за прямими наказами президента.

13 жінок на посадах заступників міністрів, 17 радників та помічників міністрів, 110 директорів загального напрямку, 17 губернаторів та 16 голів районів.

49% участі жінок у президентських виборах.

Співвідношення жінок і чоловіків у державному секторі — 45:55.

14 жінок служать членами Ісламської консультативної асамблеї.

1 006 жінок-суддів та 13 жінок призначено заступниками прокурорів.

Збільшення кількості жінок-менеджерів у державних органах з 12% до 30%.

Роль сільських та кочових жінок в Ірані

З населенням близько 11 мільйонів, сільські та кочові жінки є одними з найбільш важливих учасників традиційної робочої сили Ірану. Протягом історії вони відігравали вирішальну роль в місцевих та національних економіках, стоячи поруч зі своїми родинами як основа сільськогосподарських домогосподарств і ключові постачальниці продовольчої безпеки. Окрім своїх сільськогосподарських обов'язків, вони також визнаються місцевими лікарями завдяки своїм традиційним знанням про лікувальні рослини.

Однак зміни клімату, нестача води, глобальне потепління та постійні посухи принесли нові виклики для їхнього способу життя. Спад тваринництва, сільського господарства та садівництва, разом з міграцією та зміною культурних і економічних моделей, безпосередньо вплинули на їхні можливості працевлаштування, доходи та спосіб життя. У відповідь на це Ісламська Республіка Іран пріоритетно інвестує в освіту, підвищення обізнаності, розширення прав і можливостей, а також програми підтримки, орієнтовані на сільських та кочових жінок.

Щорічно 300 000 сільських та кочових жінок проходять навчання через програми сприяння підприємництву та сталого розвитку бізнесу, з особливою увагою до освіти в галузі STEM.

Ініціативи уряду для сільських та кочових жінок

Щорічно на поліпшення умов для сільських та кочових жінок і дівчат виділяються незалежні фінансові ресурси. Ось деякі з основних національних ініціатив:

- 1. Національний план з розширення прав і можливостей жінок та розвитку зайнятості**, який спрямований на покращення професійних навичок у сільському господарстві, що дозволяє сільським та кочовим жінкам і дівчатам більш активно брати участь у сільському та аграрному розвитку через навчання, інституціоналізацію, сприяння підприємництву та сталий розвиток бізнесу.

2. **Національна програма реінтеграції дівчат, які випали з освітнього процесу**, яка забезпечує безкоштовну освіту для повернення сільських та кочових дівчат до шкіл.
3. **Спеціальні програми для поліпшення доступу до медичних послуг, страхування та соціальної підтримки для кочових громад.**
4. **Національна програма соціальної стійкості жінок**, яка здійснюється через навчальні місцеві НУО, що надають освіту та тренінги з підвищення стійкості для жінок з маргіналізованих, вразливих та зон, схильних до стихійних лих, у співпраці з офісами з питань жінок та сім'ї в обласних урядах.

Крім того, уряд Ірану створив 4 200 мікрокредитних фондів для полегшення доступу до фінансових ресурсів для сільських та кочових жінок, забезпечуючи стійкість їхнього бізнесу за моделлю LNSIE. Усвідомлюючи необхідність більшого розширення прав і можливостей, уряд пріоритетно підтримує розвиток освіти в галузі STEM, щорічно навчаючи 300 000 жінок.

Іран також активно співпрацює на міжнародному рівні для подальшої підтримки сільських жінок:

- Спільні ініціативи з Програмою розвитку ООН (ПРООН) для забезпечення швидких відповідей під час пандемії COVID-19 та гарантування продовольчої безпеки та харчування для сільських жінок і їхніх сімей.
- Реалізація проєкту "Гуманітарна безпека для сільських жінок" у співпраці з двосторонніми та міжнародними партнерами.

4,200 мікрокредитних фондів створено для сільських та кочових жінок з метою підтримки структурованого розвитку сільських мікробізнесів на основі моделі NSIE (Національна модель сталого інвестиційного розвитку).

Реалізація Національної програми соціальної стійкості в умовах змін клімату.

Проект сталого розвитку сільського господарства та продовольчої безпеки, співфінансований Продовольчою та сільськогосподарською організацією (FAO).

Ці комплексні зусилля підкреслюють прихильність Ірану до підтримки сільських та кочових жінок, забезпечуючи їх економічну незалежність, стійкість до змін клімату та доступ до важливих ресурсів для сталого майбутнього.

Більше 60 000 сільських та кочових жінок є членами 2 000 сільських та кочових кооперативів.

Покриття соціального страхування для самозайнятих сільських та кочових жінок.

Покриття соціального страхування для домогосподарок, які мають троє і більше дітей.

Промовання лідерства жінок у сфері охорони довкілля та управління кризами

Визнаючи важливість цієї проблеми, Ісламська Республіка Іран здійснила численні ініціативи, спрямовані на збільшення участі жінок та їхнього лідерства в ключових секторах охорони навколишнього середовища та управління кризами. Ці зусилля включають розробку освітніх програм, підписання угод про співпрацю та створення робочих місць і можливостей для лідерства для жінок як в урядових, так і в неурядових організаціях.

Підвищення ролі жінок у прийнятті рішень та визначенні політики стало пріоритетом, що проявляється в їхньому призначенні на п'ять послідовних термінів на посаду віце-президента та керівника Департаменту охорони навколишнього середовища, посади з національною владою у сфері екологічної політики. Крім того, жінки очолювали Національну метеорологічну організацію, займали чверть старших управлінських посад в екологічних агенціях і ініціювали регіональні екологічні проекти в Азії. Іран також працював над отриманням регіонального представницького місця (Азія) в Спеціальній робочій групі Світової метеорологічної організації для перегляду регіональних екологічних стратегій. Більше того,

іранка була призначена Спеціальним радником з координації гідрології та заступником голови Робочої групи регіональних послуг (Азія) Світової метеорологічної організації.

Обіймала посаду віце-президента та керівника Департаменту охорони навколишнього середовища протягом п'яти послідовних термінів. Очолювала Національну метеорологічну організацію як старша жінка-менеджер.

Освітні та молодіжні ініціативи в галузі охорони навколишнього середовища

Окрім ініціатив у сфері лідерства, Іран запровадив нові освітні програми в середніх школах та технічних інститутах, такі як курси підготовки рейнджерів, щоб підвищити обізнаність молоді про охорону навколишнього середовища. Включаючи екологічні дослідження в навчальну систему, Іран сприяє вихованню покоління екологічно відповідальних та свідомих людей, які зіграють важливу роль у сталому майбутньому країни.

Роль жінок у кризовому управлінні та боротьбі зі змінами клімату

Іран також приділяє особливу увагу потребам жінок під час реагування на катастрофи, особливо в умовах природних катастроф та криз.

Ключові заходи включають:

- Надання гігієнічних та медичних засобів, адаптованих для жінок у постраждалих районах.
- Надання пільгових кредитів для домогосподарств, що очолюються жінками, для підтримки відновлювальних заходів.
- Створення безпечних притулків для жінок у районах, постраждалих від катастроф.

Ці заходи підкреслюють важливу роль жінок у кризовому управлінні та їхнє залучення до розв'язання екологічних та соціальних проблем.

Створення робочої групи «Жінки та зміни клімату», яку очолює віце-

президент з питань жінок та сім'ї, є однією з останніх ініціатив Ірану. Група, що складається з представників різних державних установ, має на меті використати потенціал жінок, підтримати родини та активізувати участь жінок у пом'якшенні наслідків змін клімату та запобіганні кризам.

Жінки визнаються ключовими рушіями сталого розвитку, відіграючи важливу роль у формуванні стратегій стійкості до кліматичних змін та екологічних політик.

Жінки займають чверть старших керівних посад в екологічному секторі країни.

40% заступників у Організації охорони навколишнього середовища займають жінки.

Іранські жінки очолюють Регіональну концептуальну команду в Азії.

Уповноваження жінок у спорті

В останні роки Ісламська Республіка Іран зробила значні кроки для підвищення участі жінок у спорті, визнаючи їх важливу роль у цій сфері. Одним із найважливіших досягнень стало здобуття понад 3,950 медалей на міжнародних змаганнях, що демонструє винятковий талант та стійкість іранських спортсменок. Ці досягнення не тільки приносять гордість нації, але й надихають майбутні покоління активно залучатися до спорту. Крім того, участь понад 935,000 професійних спортсменок по всій країні підкреслює зростаючу спортивну культуру та збільшення залученості жінок до спортивної діяльності.

Жінки в лідерстві в спорті

Іранські жінки також досягли значних успіхів у спортивному лідерстві та управлінні:

- 85 іранських жінок працюють в міжнародних спортивних організаціях, беручи участь у прийнятті рішень на глобальному рівні.
- Понад 100 керівних посад в міжнародних спортивних федераціях займають іранські жінки, зміцнюючи їхній вплив на формування глобальної спортивної політики.
- 51 жінка є президентом і віце-президентом національних спортивних федерацій, а близько 70 жінок очолюють обласні спортивні комітети, що є великим кроком уперед у спортивному управлінні та лідерстві.

Жінки в тренерстві, суддівстві та спортивній освіті

Іранські жінки також досягли успіхів у спортивній освіті та тренерстві, відіграючи важливу роль у розвитку майбутніх спортсменів:

- Понад 9,000 жінок-інструкторів активно беруть участь у тренувальних програмах.
- Більше ніж 150,000 жінок-тренерів наставляють та спрямовують спортсменів у різних дисциплінах.

Більше ніж 3,950 медалей виграно жінками-спортсменками на міжнародних змаганнях.

Національний паралімпійський комітет Ірану отримав нагороду до Міжнародного дня жінок 2025 року за досягнення 62% збільшення участі жінок у Паралімпійських іграх.

Приблизно 85 іранських жінок активно залучені до міжнародних спортивних організацій.

Більше 100 міжнародних лідерських посад займають іранські жінки в глобальних спортивних федераціях.

Більше 97,000 жінок-арбітрів працюють на національних та міжнародних спортивних заходах.

Приблизно 16,111 спортивних клубів лише для жінок надають спеціалізовані простори для тренувань та змагань жінок-спортсменок.

Жінки в Паралімпійському спорті

Іранські жінки досягли видатних успіхів у паралімпійському спорті, збільшивши свою участь на 62%, що призвело до глобального визнання:

Національний паралімпійський комітет Ірану отримав нагороду до Міжнародного дня жінок 2025 року за свої зусилля у наданні можливостей спортсменкам з інвалідністю.

Це досягнення підкреслює прагнення Ірану до інклюзивності та рівних можливостей у спорті, забезпечуючи жінкам з інвалідністю підтримку та ресурси, необхідні для досягнення успіху на світовій арені.

Висновок

Ці досягнення разом демонструють відданість Ірану розвитку участі жінок у спорті на всіх рівнях — атлетичному, управлінському та освітньому. Підтримуючи жінок-спортсменок, розширюючи лідерські ролі та створюючи інклюзивні можливості, Іран продовжує прокладати шлях для жінок, щоб вони могли досягати високих позицій як на національних, так і на міжнародних спортивних аренах.